

Työkyvyttömyyseläkeasian käsittely viivästyi Kelassa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 13.1.2020 osoittamassaan kantelussa arvostellut Kansaneläkelaitoksen (Kela) menettelyä. Vakuutusosoikeus oli 30.7.2018 antanut päätöksen kantelijan työkyvyttömyyseläkeasiassa katsoen kantelijan työkyvyttömäksi marraskuusta 2014 alkaen ja palauttanut asian Kelalle päätöksestä johtuvia toimenpiteitä varten. Kela ei ollut kantelua tehtäessä vielä kukaan antanut asiasta päätöstä.

Kantelua on aikaisemmin käsitelty dnrolla OKV/59/1/2020, ja kantelu on saanut uuden dnron OKV/535/10/2020 oikeuskanslerinviraston asianhallintajärjestelmän muutoksen yhteydessä toukokuussa 2020.

SELVITYS

Kela on antanut 6.4.2020 päivätyn lakipalveluryhmän selvityksen, jonka liitteenä on Kelan etuuspalvelujen lakiyksikön 31.3.2020 päivätty selvitys ja Kelan työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksen 11.3.2020 päivätty selvitys.

Selvitykset lähetetään kantelijalle tiedoksi ohessa.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksen selvityksen mukaan vakuutusosoikeuden 30.7.2018 antama päätös oli saapunut Kelaan 29.8.2018. Kantelijan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaisi sairauspäivärahan enimmäisajan päätyttyä 1.7.2015 alkaen. Päätösasia-

kirjan Kelan etuusjärjestelmään muodostama työ oli siirretty työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskukselle 8.10.2018 ja se oli poimittu käsittelyyn ratkaisukeskuksessa 13.11.2019. Kelan etuuskäsittelijä oli alkanut selvittää kansaneläkkeeseen vaikuttavien muiden etuuksien vaikutuksia. Sairauspäivärahan liikamaksua koskeva selvittelytyö oli valmistunut 15.1.2020. Päätös kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä oli saatu annettua 16.1.2020. Kansaneläkkeeseen oli tehty varaus 1.8.2015 - 31.1.2020 maksettujen työttömyysetuuden, kuntoutusrahan ja sairauspäivärahan liikamaksujen perintää varten. Osa maksetuista etuuksista oli ollut määrältään suurempia kuin kansaneläkelain mukaiset työkyvyttömyyseläke ja takuueläke. Työeläkelaitos Varma oli 26.2.2020 antanut päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä 1.7.2019 lukien, minkä vuoksi kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrään oli tehty tarkistus.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskus on todennut selvityksessään, että Kelaan 29.8.2018 saapuneen vakuutusosoikeuden päätöksen ottaminen käsittelyyn on kestänyt työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa yli vuoden. Kelasta kantelijalle maksettavien etuuksien näkökulmasta oli kuitenkin ollut huomioitavaa, että käsittelyn viivästyminen ei ollut aiheuttanut kantelijalle erityistä taloudellista haittaa, koska samalle ajalle maksettujen etuuksien rahallinen määrä on ollut suunnilleen samaa luokkaa tai jopa suurempi kuin pelkkä kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja takuueläke.

Etuuspalvelujen lakiyksikön selvityksen mukaan kansaneläkelaiissa ei ole säädettyä aikarajaa työkyvyttömyyseläkehakemusten ratkaisemiselle eikä muutoksenhakuasteiden päätösten täytäntöönpanolle. Muutoksenhakuasteiden päätökset pyritään kuitenkin käsittelemään mahdollisimman nopeasti ja näistä päätöksistä erityisesti sellaiset päätökset, jotka aiheuttavat muutosta aikaisempaan päätökseen, pyritään käsittelemään mahdollisimman pian. Lakiyksikkö on todennut, että hyvän hallinnon mukaisesti asiat tulee käsitellä asian laatu ja muut siihen vaikuttavat

olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Mikäli asian käsittelyn voidaan katsoa viivästyneen, viivästymiselle pitää olla jokin perusteltu syy, esimerkiksi lisäselvityksen tarve, jotta asian käsittelyn voidaan katsoa tapahtuneen ilman aiheetonta viivytystä. Lakiyksikkö on katsonut, että kantelijan asiaa ei ollut käsitelty Kelassa viivytyksettä eikä tälle menettelylle ole ollut perusteltua, hyväksyttävää syytä. Lakiyksikkö on pahoitellut kantelijan työkyvyttömyyseläkeasian kovin pitkää käsittelyaikaa.

Selvitysten mukaan kantelijan asia oli saapunut Kelaan 29.8.2018 ja siirretty työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskukselle 8.10.2018. Asia oli otettu työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa selvitettäväksi vasta 13.11.2019 eli asian käsittely oli ollut pysähdyksissä yli 13 kuukauden ajan. Selvityksestä ei ilmene, miksi asian käsittely ei ollut tuona aikana edennyt. Päätös oli annettu 16.1.2020, joten asian käsittely Kelassa oli kestänyt yli 16 kuukautta. Asiassa on lisäksi ollut kysymys Kelan selvityksen mukaan mahdollisimman pian käsiteltävästä asiasta eli muutoksenhakuasteen aikaisempaa päätöstä muuttavan päätöksen täytäntöönpanosta. Toetaan, että kantelijan asian käsittely on huomattavasti viivästynyt ilman hyväksyttävää syytä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Kelan vakavaa huomiota asioiden käsittelemiseen hallintolain 23 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Kelan työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskus on todennut selvityksessään, että ratkaisukeskus oli joutunut vaikean työtilanteen vuoksi priorisoimaan etuuskäsittelyyn liittyviä töitä voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Tämän vuoksi pyydän Kelaa toimittamaan tilastotiedot ja selvityksen työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksen käsittelemistä asioista, käsittelyajoista ja tavoitekäsittelyaikojen toteutumisesta vuosilta 2017 - 2020 sekä selvityksen ratkaisukeskuksen nykyisestä työtilanteesta ja käsittelyajoista. Tiedot ja selvitys tulee toimittaa 22.3.2021 mennessä. Asiakirjat pyydetään toimittamaan ensisijaisesti sähköisessä muodossa (Word-, RTF- tai PDF-muoto) oikeuskanslerinviraston kirjaamon sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@okv.fi, tarvittaessa turvasähköpostia käyttämällä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen